

ШОДУНАВКА

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

№ 43.

Београдъ 5. Декембра.

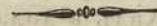
1847.

БОГОИМЫ!...?

зыкоявци? . . ? народолюбци! . . !

ПАКЪ И ОБРАТНО!...?

СЛАВА ИМЪ СВЕТРОИМЪ!!!

Рѣчь када је найпрѣ постала,
Одма Творцу свом' се обратила,
На створеню захвалит' му свое,
Свемогућство љ' свеславит' нѣгово;
Пакъ и Богъ се рѣчи суобщтио,
Јвіо се разумъ и свіете,
Да г' изближе виђа и узнава
Тварь словесн', подобѣмъ небесна,
У нѣг' слави да се вѣчно слави
Циглымъ ликомъ Бога свог' приликомъ.
Напреникъ је то схватіо Спаса,
То изреко, Богъ што непореко,
Што љ' је поњо и свакъ разумъ здравый;
Цѣла с' людства снагомъ опасала
Едног' слова, едног' у нѣм' духа,
Тим' постала исполнска тѣла . . .
То и цркву наздало је божју,
Едну, праву, и с' тог' неколебну — .
Благо роду, преблаго народу,
Тво чујствуз у свом' слову Творца,
Свог' и обштег' васелене Отца!..!?
Већ у сама поста божја храма — .
Чим' се већ'ма Свевышний прославя,
Но духъ ћиковъ када се появља?
Коме љ' прѣ да слѣдуе людство,
Нег' ли своме божј' духа дару? . . .
Тко љ' ће людскимъ божј замѣнити,
Тко ли туђе тућем' наметнити? . . .?
Найправије башъ је и найболј,

Сватко своимъ да се словомъ дичи,
Ал' вијим' нитко да с' лудо некичи,
Сватко своимъ да с' и словомъ служи,
Пакъ да нитко за то се нетужи . . .
Тко љ' рећ' сміе, то да право нѣ!...!
Истину љ' је вѣчно распинати,
Людства љ' благо навлаши поражати? . . .
Исти владци одреку с' властелства,
Кад' улюдность одбаце човештва,
Тим' свакъ чоеќъ себе подкопава,
Што ли више јошъ се одчовечача,
А чайвише за то с' и страдало,
Одь првога грѣха и човека;
Себиоћа је заемъ осмркала,
Наопако нѣга извркала,
Да се човекъ свог' и духа срамљъ . . .
Ал' ясноћа већ' осунча явност
Свега свога дружства словеснога,
Те и нашегъ исто Славенскога,
Већ' кумиру паметъ некланя се,
Еръ свеобщите добро познава се,
И то нам' је правог Бога даре,
Тим' је вѣчанъ, тим' се и прославља,
Одь искона до у завѣчје,
Докъ је тварца, пакъ и докъ је Творца! — .

Дакле благомъ, и озбили драгомъ
Топрвъ свима браћи Хрватима! . . .?
Съ нов' узнаше, да вијикъ имаше,
Свой рођеный Славствомъ наплођеный,
Свимъ је богатъ, свакомъ узима,
И свег' за се јошъ обилно има,
Варваризми сви ту ништ' неможу,
Тек' за ны' пытай свакъ Бороев' Никца,
Ил' другога сваког' краишника,
Брата Срба, ил' ти Рассіана,
И то ти је правога Славина,
У том' пейма зрица одь Илира,

Нит' у иѣм' га было, нит' ће быт' га,
 Башь и свѣтъ да с' препочне новый...
 Пакъ и чуйте свог' свебрата браћо,
 Окидайте сметљ изъ езыка,
 Славъ в свагда правый Херкулъ добра,
 Туђизми га тек' му осмрадили;
 Раздвойте талогъ одъ быстрине,
 Све отурте, што в у иѣм' туђе
 И по крою, и по ума строю,
 Славъ обога за се има тога,
 Потребляйте што ђ свойтии свойно,
 Премъ мањима чешће в слабина,
 Мудростъ юй в къ већем' с' привѣти,
 Пакъ ето вам' слова и езыка,
 Славнега одъ сваког' туђега,
 Ким' вам' браће милиони зборе,
 Наши свеци киме къ нам' жуборе,
 И сви книжци къ Богу и свиету . . .
 Ет' и езыкъ за сву државину,
 За судъ, школу, и за исту цркву . . .
 На што сте га топрвъ изазвали,
 На што а' могли давно требоват' га,
 Да о своме брижит' непрезрели,
 По готову иѣг' се и одрекли,
 Сѣмъ неколка ядна учевника,
 Што матерски иѣга сачували,
 Чуваюћи дост' га оживили . . .
 Изъ дома га туђ већ неистиште,
 Башь никада довиекъ одсада,
 Еръ чим' Богъ се, тиме и царъ слави,
 Тварь одъ Творца быт' неможе боли.

(Конацъ сљдује.)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продуженіе.)

И изчезну сва дивота природе; све в ту безъ чуства лежало; славу ње био више славу, него звиждућа птица; езеро обраћено чбуновима на подножју господарскогь брежуљка бише земљацо корито пуно воде. Mrзило га је на свѣтъ гледати, еръ му је био безъ новости, безъ живота као каква подрта хальина. И сами стихотворци нису били кадри вѣгово уображенъ окрилити, премда је то изъ свегъ срца жељio; пѣвци природе учине му се несносни, а пѣвци любави као да су полусли.

„Ей Благое да одъ Бога наћешъ, шта учиши одъ себе?“ говорио бы на само. „Та ты и машь понайвећу рупу на рукаву!“ — Звекнему на послѣдку у глави будъ ечворь.

Четири недељ проћоше му као четири године. Босилька се врати съ иѣномъ майкомъ. Наумио је, да је сасвимъ ладно прими и заиста је некиј миръ у срцу осѣћао. — Но та несташна дѣвойка! — била је и њему у пркосъ много лѣпша, него пре. Њена је радость была искрена, што се у Старокову опетъ налази. Баџи погледъ єданъ па сиромаха Благоја, изъ кога юй се душа смѣјала; пружи му руку као мимогредъ, — затимъ — еръ је башъ онда надзиратель ушао у собу — падне староме и неотесаноме томъ господину око врата.

Благое ње чисто смѣо тамо погледати. Нешто ватрено и нешто жалостно пређе му преко срца. „Тога даље люби?!“ помисли у себи, и чимъ му пристойшость допусти, отиде у поль и стане свирати неку просту пѣсму.

Домаћиј миръ био је нарушенъ. Харфа и клавиръ занѣме. Съ Босилькомъ се редко разговарао; вѣгови одговори бывали су краћи, нешто и љена пытаня. Кадъ је долазио кући, нестало бы иће веселости съ лица, а кадъ је одлазио, погледала бы ћутајући за иѣмъ.

Вѣсти о г. Мартину.

Едно јутро, кадъ су доручковали, дође човекъ некиј съ писмомъ г. банкера Кованића. Кадъ га Благое отвори и стане читати, побледи као иста крпа. Остало су ћутали; но ње ѹимъ се сакрити могла промѣна на иѣговомъ лицу. Доносителя писма врати натрагъ, па после отиде у свою собу и забрави се. Ње у подне ни на ручакъ долазио, г. Добрићка однела му је сама јло у собу, еръ је сасвимъ много посла имао. Она отиде ћутајући, нити је каковъ любопытни венпростъ изустила, но изъ ићеногъ лица и погледа могла се састрателностъ читати.

Тай погледъ ње се подкрао Благоју, који је съ мѣста са столице ћунјо и г. Добрићку за руку ухватио: „Я сутра са зоромъ одлазимъ. Вы ћете у Старокову другогъ управитеља добити. Я вамъ благодаримъ на прателству вашемъ. До вече ћу вамъ више казати.“

„Шта?!“ повиче г. Добрићка; „заръ хоћете да насеље оставите? та вальда не на свагда?“

„Лако може быти, да се нећемо више видити.“

„Али за име Божје зашто? — Может ли г. Црвенећ . . .“

„До вече ћете више чути.“

Итајоћи и плачући остави га г. Добрићка. Благое продужи свој посао. Већ је се на једно дјело ришио. На своје место поставио је једнога младога православа, кога је у оближњој вароши познао, и како ћему, тако и надзирателю написао је пространо настављање о стању послова; па кад је сутонь почeo хватати, онда је предузео спремати све, што му је потребно било, јер је у мисли предузети пут у Источну Индију.

Г. Кованић је послao му је једно писмо г. Мартину из Калкуте у Бенгалу. Г. Мартин јављао је у писму, како при свом његовом пра-ву ће могао свое добро добити, јер је нје имао новаца, да адвокатима плаћа. Радо бы се у Европу повратио, но оскуђева му путнији трошак; радо бы и радио, но старја је и незна Англескиј језик. Молио је г. Кованића, да се о младом Благоју, кога је онј воспитао, извешти и да му његову судбину саобщи и да му каже, како само на њега једнога сву надежду по-лаје. Г. Кованић је нека му пише и нека га запита, хоће ли ићи г. Мартину и његове се парнице примити и хоће ли га до смрти надгледати? Ако бы се Благое на таково што ришио, молио је г. Кованића, да му даде новаца, колико му је потребно на пут, у случају, ако је Благое одређени му двјеста талира већ потрошио.

„Ако Благое,“ тако се закључаваше писмо, „неумогне доћи, да ми помогне или ме рани, или ако незнate где је или небуде жив: то ваš је молим, да се смилујете на мене из љубави на-шег старога познанства и да ми пошаљте што новаца. За ово неколико дана, што јошт је живити имам, не треба ми много.“

У смотренju овога писма учинио је г. Кованић своя примјечанја, одје прилике слједујућег садржаја:

„Немојте се, любезни управителю, о суд-бини доброга Мартина печалити; јер ћу на сваки начин за њега штогод учинити. Да нећete вы из је Старокова у Источну Индију отићи и једном старом човеку, — Богъ зна да ли је јошт је жив — различу парницу терати или га у старости са столарским занатом рацити, то се и одје сама себе разуме. Я незнам, како је тай добриј човек на ту мысао доћи могао? Истина да му је ово већ шесет-прва, или ше-сет-друга година, а може быти да је доста и због тога остало, што су му планови рјаво-за руком изишли. — А што се осталог тиче,

ви сте доволно везани уговоромъ, кои сте са моимъ прателјемъ г. Црвенићемъ заключили. Вы морате — за сада је у Регенсбургу, где ће само до двадесет-деветога овога месеца остати и онда ће се за цјело натраг у Париз вратити — найпре съ вииме стварь окончati; јер је само је опъ кадар, да ваš одје ваше дужности ослободи. А човекъ вашега карактера заиста ће свою рићь одржати. Ако нађете за добро, да г. Мартину мало новаца пошаљте, то самъ готовъ, да му такове средство сигурни полица доставимъ. У томъ случају молимъ да ми брзо явите колико. Јер време нетреба губити; я ћу међутимъ г. Мартину явити, да ни-самъ могао дознати, у комъ семјству налазите и тимъ ћете се кодъ њега доволно извинити.“

„Г. Кованићу!“ повише Благое држућимъ устнама и сузнимъ очима, кад је ова писма прочитao: „Г. Кованићу, ты си правый угурсузъ, пунъ политике и найподлїи човекъ съ найвећомъ учтивосћу, као што су обично данъ данашњи наши добродѣтельни люди. — Я самъ Мартиновъ синъ и његовъ поглавитъ дужникъ, јер је је онъ човекомъ начинјо. Айд' Благое у Источну Индију, помози твоме отцу!“

Све спреми за пут, што му је одје по-требно било.

Борбе.

Надзирателю саобщи што је најнужније, да се због његовога наглога одлазка ништа пропустило небы; јошт му и то каза, да ће на Регенсбург ударити и одје г. Црвенића од-пуст изје службе искати и да ће га молити, да представљеног управителя потврди.

Г. Добрићка топила се у сузама; а Босилька се ћаше у једном углу трапезаре, кад је Благое унутра ступио.

„За цјело?“ запита г. Добрићка.

„За цјело. Я морамъ одлазити у Источну Индију и може быти да се нећу никда вратити.“

„У Источну Индију“, цикву г. Добрићка и у то исто магновен побледи Босилька. Нђне руке клону као пресећене на крило.

Благое, занетъ сасвимъ несрћомъ свога поочима, нје видјio, шта дјвойка чини; нје видјio, како је подобро узабраномъ крину на столици клопула, немаоћи слаге, језика и суза, само гледаоћи у њега скоро угащенимъ очима. Благое приповеđи шта му је г. Мартин, приповеђи и његову садашњу судбину, затимъ је говорио о срамномъ предложењу г. Кованића и на посљед-ку шта је дужанъ у смотренju свега тога чинити.

Ніє л'истина? Я бы було найвећій угурсуљ, кадъ бы сада у Старокову остао, па ма-каръ да ми є овдърай земныј, а на мору да ме очевидна смртъ чека!"

"Е де де!" рече надзиратель: "вы сте се подалеко упустили."

"Не," повиче г. Добрићка сцаюћи, "то є лъпо одъ вась смысливо, али опеть може быти да є мало нагло. Кадъ бы се вы крозъ неко време промыслили; — и преко ноћи доће што паметніе у главу. Та то є страшно!" — При томъ по-гледа на свою изнемоглу Босильку.

Она се окрепе матери съ мртвачкимъ ли-цемъ и рекне яснимъ гласомъ, као да свою по-следнюю снагу напреже: "Мати, мила мати, немой му срце парати. Онъ мора одлазити, мора! не-сме остати." — Затимъ падне у несвѣтъ.

Г. Добрићка цикне; Благое полети јој у помоћь, а надзиратель повиче на служкињу. Босилька буде у њену собу однешена. Донесу лад-не воде да јој полю и јоштъ неке мирисане ства-ри — четвртъ є сата прошло, докъ є къ себи дошла. Но чимъ очи отвори, рече јимъ лагано: "Шта сте учинили? Мени є было добро. Садъ знамъ, како є сладко умрети."

Г. Добрићка била є удалила Благое. Ра-достна, што јој се Босилька у животъ повра-тила, потражи га опеть. Онъ є био у башти, бледъ, држећи се за едно дрво, ёрь су му се колѣна пресјекла била. — "Одите, дошла є къ себи. Пыта за васъ."

Едва є дошао до Босилькине собе. Съдила є на столици. Благое узме једну столицу до ње и неговорећи пишта гледао є само у њено бле-до лице, на којемъ се слаба руменъ показала, кадъ є онъ у собу ступио.

"Я самъ васть обезпокоила," рече смишћени се: "жао ми є. Нисамъ могла иначе. Но мени є добро было."

"А садъ?" запита Благое држћући.

"Врло ми є добро. — Рада самъ да васть виђамъ, докъ сте јоштъ ту. Вы ћете то допус-тити? — Мати, дад ми једну чашу старогъ вина; и г. Благој подай једну. Много є сиромахъ претрпјо; треба да се мало оснажи. Његовъ є духъ ячій одъ његовогъ тѣла."

Мати отиде

Благое погледа у Босильку — учини мусе као да сања. Тако иђжио участіе ње онъ одъ те дѣвойке никда очекивао. —

(Далѣ сљдује.)

ОДЗИВЪ ВОСПИТАТЕЛЯ ЖЕНСКОГО.

(Конацъ.)

Осамъ јавнога дописа г. М. изводише и при-
ватно ми писати нека учена лица, која радуюћи се

изъ искренога родолюбія *Воспитателю*, ободрише ме у моему предузетку, и своимъ совѣтима подномого-
ше. Будући да јимъ я вісамъ свима одговорio изъ
недостатка времена, улучуемъ ову сгодну прилку да
јимъ се извинемъ, мою благодарность изјавимъ, и за-
молимъ да не припишу мой мукъ каквој гордости,
или неуваженю винни мићвіа. Я самъ иста напро-
тивъ помнъво размотріо, и сва она примјо протива
кој вісамъ претежніји нашо. Тако на препоруку
свѣтлога Томаса "да духъ правонаравности у све-
му дѣлу узвлада, и да морална поучена што выше
строга и развита буду" я самъ у трећој свезки пре-
иначio овима планъ, и у мѣсто кратки сентенција на-
писао подугачакъ чланакъ. Сентенције самъ до сада
предпостављао чланцима боји се да дужна овы а
сувопарност предмета не уморе лаку и нестрпљи-
ву наравъ женку; али истина є права да се у члан-
цима дају обширніје и ясніје развити мисли, те по-
лезніје дѣйствую; сбогъ чега самъ ји и одабрао. Г.
Н..... је желјо бы да мало обширніје пишемъ Историју
Славянскогъ књижевства. Я се немогу приклони-
нити къ мѣнију почитаемога доспјателя изъ тога уз-
рока што пишемъ за жене, а не за учену класу лю-
дји. Ово нейма се никако съ ума сметнути при оцѣ-
ниванию *Воспитателя*; я не пишемъ ово дѣло за по-
стићи какву књижевну славу, него само за попући
на путь изображења нашъ женскиј поль, а у той
роли треба ми се пристойно ограничити; када самъ
и дао найпрѣи љика обшта и главна понятіја о књи-
жевству, и у обште изображеню сваке Славянске
гране, пакъ одъ сваке именовао најодличнѣје списате-
ља и љинна дѣла, те на концу у мало черта назначио
и особиту физиономију љиннога ума, то є мыслимъ, до-
вольно за жене югославијске, особито у почетку
њиновога развитка. — Оному господину кој ми є по-
слао једну приповѣдку да јој изадамъ у *Воспитателю*
нерадо явљамъ, да немогу љеговой воли угодити;
тому є највећији узрокъ што у приповѣдки љеговой
неувиђа се никакве моралне цѣљи, а то є главно
условије сваке приповѣдке *Воспитателя*. Препоручуемъ
г. Спјателю да и онъ у својимъ будућимъ саставцима
на ту цѣљу особито узмотри, да людима храбрїја чу-
ства пода, да о истинности и развијању карактера' себи
набави веће знанѣ, а честе извајредне случаје да
избегава. —

Почемъ самъ моимъ доспјателима захвалио, ос-
тас ми молити ји да ми и у будуће не одрекну свој
мићвіја гдѣ годъ се нужда покаже. Сваке примјетбе,
јавне или таине биле, ков ми уздолазе изъ поштена
срдца и разумне главе, бытје одъ мене примљене
и ћу доћи у станъ да болъ усаврешенствујемъ мое дѣ-
ло; али на подбоџиванија, на критизирања и ма каква
провоцирања людїј малодушни а безъ довольнога и
талента и учености, я ћу савршено прешутати.

Мати Банъ

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатнији у Београду.

